

Aan de leden van de vaste commissie
voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Landelijk Bureau

Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

datum 07 september 2018
betreft AO Participatiewet 12 september 2018

ons kenmerk O22.18-192.AU

Geachte heer, mevrouw,

Op woensdag 12 september heeft u een algemeen overleg met de staatssecretaris over de Participatiewet waar ook het onderwerp ALO-kop op de agenda staat. Van de Landelijke Cliëntenraad heeft u brief gekregen waarin de algemene problematiek van het gemis van de ALO-kop in relatie tot de Participatiewet is beschreven. VluchtelingenWerk Nederland wil daarbij graag uw aandacht vragen voor de specifieke knelpunten ten aanzien van de ALO-kop die zich bij vluchtelingen voordoen.

ALO-kop en gezinshereniging

Sinds in 2015 de eenoudertoeslag is vervallen en vervangen door de ALO-kop, een extra 'kop' bovenop het Kindgebondenbudget, is al enkele malen in de Tweede en Eerste Kamer aandacht gevraagd voor de 'in feite' alleenstaande ouders die onder de Bijstandswet wel de eenoudertoeslag ontvingen maar niet voor de ALO-kop in aanmerking komen. Met vluchtelingen is iets bijzonders aan de hand. Wanneer een statushouder kinderen in Nederland heeft en in afwachting is van gezinshereniging met zijn of haar echtgenoot, bestaat er geen recht op de ALO-kop vanwege het toeslagpartnerbegrip. Voor statushouders is het bij de aanvraag van de huur- en zorgtoeslag echter onmogelijk in het systeem van Belastingdienst/Toeslagen aan te geven dat ze gehuwd zijn, omdat een vluchteling in het buitenland geen BSN-nummer kan krijgen. Via de toekenning van kinderbijslag krijgt de Belastingdienst een signaal van de SVB en wordt het kindgebonden budget met ALO-kop automatisch toegekend. Op het moment dat de gezinshereniging is voltooid en de echtgenoot zich inschrijft in de BRP en een BSN-nummer krijgt, ziet de Belastingdienst dat er sprake is van een huwelijkspartner, dus toeslagpartner, en wordt de ALO-kop geheel teruggevorderd. De ALO-kop bedraagt momenteel (voor een bijstandsgerechtigde) 258 euro per maand en een gezinshereniging duurt al snel meer dan een jaar. Het gaat dus om aanzienlijke bedragen die worden teruggevorderd.

In 2016 heeft VluchtelingenWerk hierover een brief aan de staatssecretaris van Financiën gestuurd, met afschrift aan de Kamer. Dit heeft geleid tot vragen bij de begroting van Sociale Zaken waarin is aangegeven dat men zoekende was naar een (technische) oplossing¹.

Wanneer de regelgeving niet wordt aangepast en door een technische oplossing deze statushouders geen ALO-kop meer ontvangen, zal hun uitgangspositie zijn dat zij en hun kinderen een inkomen beneden het bestaansminimum krijgen. Zij zullen zelf een beroep moeten gaan doen op de gemeente en zijn vervolgens afhankelijk van die gemeente of en in welke mate deze het gemis van de ALO-kop gaat compenseren. Al zal dit gezien de recente uitspraak van de Centrale Raad van Beroep van 6 juni 2018 enigszins anders komen te liggen, zie hieronder.

VluchtelingenWerk dringt er op aan dat de staatssecretaris van SZW in overleg treedt met de staatssecretaris van Financiën om de regelgeving aan te passen ten aanzien van het begrip 'toeslagpartner' zodat vluchtelingen die bezig zijn met een gezinsherenigingsprocedure of van wie de huwelijkspartner vermist is, recht hebben op de ALO-kop.

Terugvordering van de ALO-kop

Wanneer de ALO-kop wordt teruggevorderd, kan de vluchteling een beroep doen op een persoonlijke betalingsregeling. Wanneer de statushouder dan nog bijstand heeft, zal het bedrag dat de statushouder moet terugbetalen laag of nihil zijn. Maar de statushouder moet daar wel expliciet om vragen, anders bestaat de kans dat de terugvordering verrekend wordt met het kindgebonden budget. Als een statushouder inmiddels betaald werk heeft, dan bestaat de kans dat hij of zij het volledige bedrag moet terugbetalen. Gezien de grote achterstanden waarvan de afgelopen twee jaar sprake was bij gezinshereniging zal het in de praktijk vaak om nog veel langere periodes dan een jaar en dus grote bedragen gaan.

Nog lang niet alle vluchtelingen van wie de gezinshereniging inmiddels is voltooid, zijn al daadwerkelijk geconfronteerd met terugvordering. Het kan ook pas bij de definitieve vaststelling van de toeslagen plaatsvinden. Vluchtelingengezinnen die geen persoonlijke betalingsregeling aanvragen en de gevraagde bedragen gaan terugbetalen of niet beseffen dat er verrekening plaatsvindt met hun kindgebonden budget kunnen hierdoor in financiële problemen komen.

Voor vluchtelingen is het onbegrijpelijk en voor hun maatschappelijke begeleiders vrijwel niet uit te leggen dat zij geld krijgen dat zij hard nodig hebben om voor hun kinderen te zorgen en dat dit na een aanzienlijke periode weer moet worden terugbetaald.

VluchtelingenWerk vindt dat de overheid in deze onbehoorlijk handelt. Zeker nu al meer dan twee jaar bekend is dat statushouders ongevraagd en automatisch de ALO-kop ontvangen en de oplossing nog lang op zich laat wachten.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2016–2017, 34 550 XV, nr. 11 p.22.

VluchtelingenWerk dringt er op aan dat de ALO-kop niet wordt teruggevorderd totdat de regelgeving is gewijzigd of de technische oplossing is gerealiseerd waardoor vluchtelingen de ALO-kop niet meer automatisch krijgen uitgekeerd.

Uitspraak CRvB

De Centrale Raad van Beroep (ECLI:NL:CRVB:2018:1600) heeft op 8 juni jl een belangrijke uitspraak gedaan over het mislopen van de ALO-kop en compensatie door gemeenten. Daarin heeft de CRvB vastgesteld dat:

- het gemis van de ALO-kop ertoe leidt dat het bestaansminimum van appellant niet langer gewaarborgd is “met alle mogelijke gevolgen voor (de ontwikkeling van) zijn kinderen van dien”;
- voor de periodieke kosten van verzorging en opvoeding van kinderen bijzondere bijstand niet het geëigende instrument is;
- maar de gemeente op grond van art. 18 lid 1 Participatiewet de algemene bijstand moet verhogen. De CRvB vindt dat daarbij aansluiting moet worden gezocht bij het op dat moment geldende bedrag van de ALO-kop. Alleen als de partner over in aanmerking te nemen middelen beschikt of gaat beschikken mag de gemeente dat bij de afstemming betrekken.

Dit betekent dat het niet gaat om eventuele bijzondere bijstandsverlening door gemeenten, waarvan tot dusver ook door de staatssecretaris werd uitgegaan, maar dat in alle gevallen dat de toeslagpartner geen inkomen kan genereren, de gemeente de algemene bijstandsnorm met de volledige ALO-kop moet verhogen. De staatssecretaris heeft in het ‘Gemeentennieuws van SZW 2018-3’ (aan de Kamer gestuurd op 12 juli 2018) aandacht besteed aan deze uitspraak, maar de passage hierover is onvoldoende duidelijk. VluchtelingenWerk is van mening dat nu de hoogste rechter heeft geoordeeld dat gemeenten het mislopen van de ALO-kop volledig moeten compenseren, de gemeenten op hun beurt daarvoor zelf ook gecompenseerd moeten worden. Zeker nu de groep die hiervoor in aanmerking komt veel groter zal worden wanneer statushouders die de gezinsherenigingsprocedure doorlopen de ALO-kop niet meer automatisch toegekend krijgen.

Indien de regelgeving niet wordt aangepast, verzoekt VluchtelingenWerk de staatssecretaris te bewerkstelligen dat alle gemeenten conform de uitspraak van de CRvB het mislopen van de ALO-kop volledig compenseren door de algemene bijstand op te hogen met het bedrag van de ALO-kop. VluchtelingenWerk dringt er op aan dat gemeenten hiervoor volledig gecompenseerd worden.

07 september 2018
AO Participatiewet 12 september 2018

Wij hopen dat u deze punten in het algemeen overleg met de staatssecretaris wil betrekken.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. Kuipers', with a large, sweeping flourish extending to the right.

Jasper Kuipers,
adjunct-directeur

cc. Mevrouw T. Van Ark, Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid